

Правда ПОД ПРИТИСКОМ

Правда за ратне злочине увек је била тешко достижна категорија у којој ништа није лишено политике и других примеса. Потешкоће да се оснује и заживи посебан суд за злочине ОВК то најбоље доказују.

Косовска скупштина требало је прошлог месеца да коначно расправља о оснивању Суда за злочине тзв. Ослободилачке војске Косова, али се то ипак није десило, упркос томе што је Уставни суд Косова усвојио неопходне амандмане на Устав. Није помогло ни то што је Франк Валтер Штајнмајер, немачки шеф дипломатије, био изричит током своје недавне посете региону и у сусрету са Атифетом Јахјагом, косовском председником. Како су се УНМИК и ЕУЛЕКС, међународне институције у покрајини, задужене између осталог, и за питања правосуђа, показале незаинтересованим за бављење кључним злочинцима из редова такозване Ослободилачке војске Косова, или то нису биле у стању због страховите корупције, не чуди што су многи скептични у вези са достизањем правде за неалбанске жртве.

Ипак, главни тужилац за ратне злочине Србије Владимир Вукчевић верује да ће до оснивања суда доћи, а то би могло значити и помак ка правди за оне који су страдали од ОВК.

– Верујем да ће за жртве злочина ОВК дуго очекивана правда постати достижна – сматра Вукчевић.

Милан Шкулић, професор Правног факултета у Београду, ипак није претерани оптимиста. Јер, како каже, иако је најпре најављивано да ће се тај суд бавити само злочинима ОВК, у последње време чују се вести да ће судити све злочине.

– Можда ће судски процеси пред овим судом бити, донекле, правда за оне којима је ОВК, па и само бомбардовање однело ближње, а донекле и промена слике о том рату, али ја не бих био велики оптимиста у вези са тим. Прошло је пуно година и биће тешко наћи доказе. Са друге стране, искуство са застрашивањем сведока за Хашки трибунал и корупција у ЕУЛЕКС-у и у целој покрајини, показују да овом суду неће бити нимало лако да осуди било кога из ОВК – сматра професор.

Шкулић подсећа да кључни злочин који је довео до идеје о суду – трговина органима заробљеника ОВК коју су неки припадници ове терористичке групе организовали – тешко терети НАТО па и саму Европску унију.

Људи за резервне делове

Цела прича са посебним судом почиње много пре него што је Карла дел Понте, бивша хашка тужитељка, одлучила да каже још понешто за историју и објави књигу „Лов“. Могло би се рећи да почиње једним документом УНМИК полиције (случај преузет од КФОР-а) из јуна 1999. године. Случај број 2000-00225 у Јединици за ратне злочине УНМИК-а, заведен 15. јуна 2000. и обновљен 9. марта 2004, бави се догађајем у Призрену, од 18. јуна 1999. године.

Тога дана, немачки војници зачули су, патролирајући код зграде МУП-а у Призрену, ломљаву стакла и запомагање, а након провере и открили групу заробљеника коју је ОВК држала у подруму те зграде. Били су то Срби, Албанци и Роми. Немачки КФОР је од њих 14, колико су их нашли и ослободили, забележио имена седам особа. Једна од

жртва, извесни Зеф Дуљај, био је већ мртав, и како извештај каже, још везаних руку са видљивим траговима насиља по телу. Истражитељима није било тешко да релативно брзо сачине списак осумњичених. Били су то Демир Ђенај, Реџеп и Сулејман Сељими, Сабит Геџи (данас у затвору због криминала), Лиман Геџи, Фатмир Љимај, Ибрахим Морина, Јах Ница, Етем Ругова, Харјит Санду, Севдије Севдоли, Тахир Синани, Пјотр Шаља, Азем Суља, Ружди (непознато презиме), Кадри Весели, и Миљаим Зека... Имена добро знана свима који су имали икаквог посла са ОВК. Иако је случај на неки начин обновљен 2004. године, обавештен Хашки трибунал, даље од почетка није се много одмакло у истрази. Наводно, због недостатка сведока. Ипак, у самом тексту извештаја стоји да су се појавили нови докази, а то је предочено и Хашком трибуналу.

Оно што у извештају не пише, а што је од тога дана било засигурно познато војницима и старешинама немачких трупа на Космету, јесте да су неки од ослобођених били сведоци постојања логора за заробљенике у Албанији, му-

Владимир Вукчевић, главни тужилац за ратне злочине

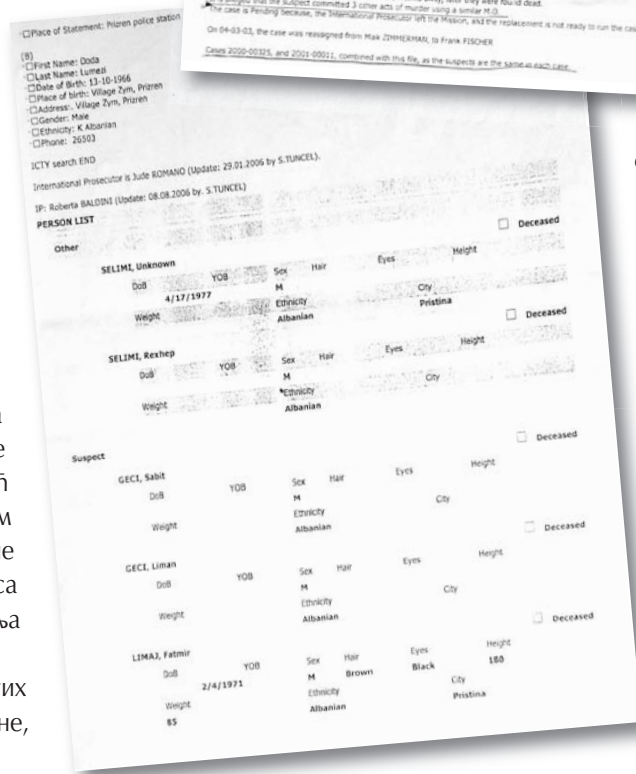
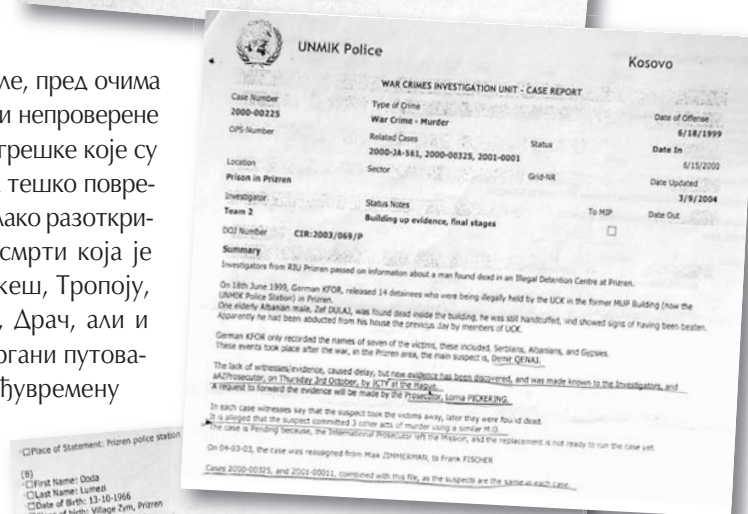
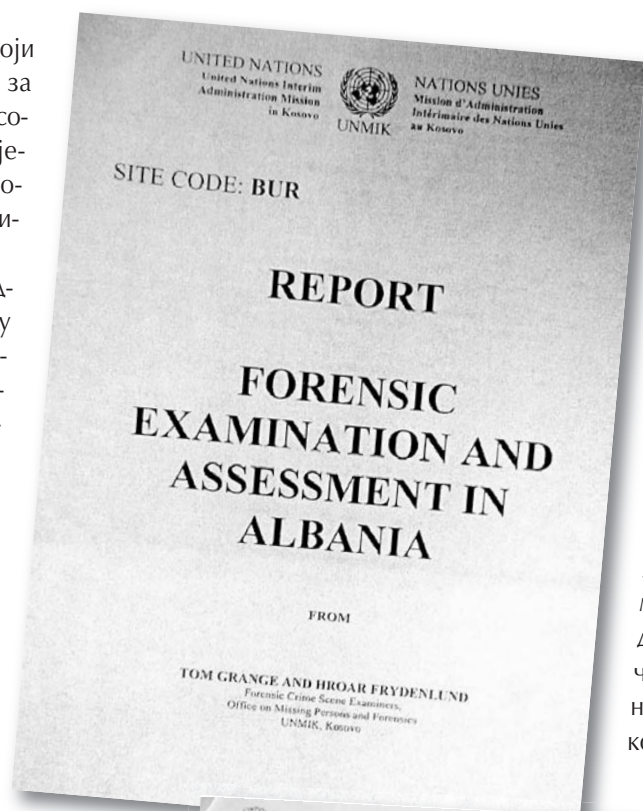
чења заробљеника у тим објектима, убистава, али и необичних трансфера и лекарских прегледа појединих заробљеника, нешто хуманијег третмана неких од прегледаних, као и приче о „резервним деловима“, што је био еуфемизам ОВК за трговину органима. Јер неки од ових људи које је немачки КФОР спасио, били су претходно заробљеници

ОВК у поменутим логорима који су постојали у сваком кампу за обуку ОВК у Албанији, и на Косово су враћени да би били убијени, а њихове смрти биле би после приписане Војсци и полицији Србије.

Просто речено, међународне власти у покрајини имале су од самог уласка податке о бројним злочинима ОВК, укључујући и сазнање о илегалним заворима у којима су месецима после уласка КФОР-а држани заробљени људи. Али, њихово гоњење остаће задуго политички врло неопортуно. Све до књиге Карле дел Понте, чији је један пасус узнемирио многе, не само на Балкану, и навео новинаре да истражују, али и Тужилаштво за ратне злочине Србије да покрене званичну истрагу.

У годинама које су уследиле, пред очима јавности излазиле су, додуше, и непроверене информације, тешке медијске грешке које су породице несталих са Космета тешко повређивале, али се истовремено полако разоткривала једна чудовишна шема смрти која је захватала север Албаније, Кукеш, Тропоју, Цахан, Љубижду, Пешкопију, Драч, али и разне земље света у које су органи путовали. Прва земља која је у међувремену идентификована је Турска, захваљујући случају приштинске клинике „Медикус“, који се десио знатно после рата и представља чист криминал. Али, има довољно података да се трагови самог ратног злочина прате у земље Блиског истока и другде. Говорећи о жртвама, заробљени Срби нису били једине жртве овог чудовишног злочина, било је ту људи са Блиског истока, из Источне Европе итд. Владимир Вукчевић каже за „Одбрану“ да је овим поводом, Тужилаштво за ратне злочине остварило сарадњу са својим колегама из више земаља света.

– Заинтересованост других тужилаштва – Русије, Украјине,

Македоније, Молдавије, Израела, Турске, била је присутна у овом предмету. Тужилаштва неколико држава ступила су у контакт са Тужилашством за организовани криминал и Тужилашством за ратне злочине, са молбом да им се пруже информације и подаци који би помогли у истрагама с обзиром на то да су у предмету „Медикус“ држављани наведених земаља били оштећена лица – наводи тужилац.

Медији су успели да дођу и до Меморандума од кога је кренула Карла дел Понте. Да подсети-мо, Меморандум, веома потресан документ који сведочи о задњим часовима не само ратних заробљеника у Бурелу већ и проститутки које су постале део трговине људи-

ма и на крају жртве трговине органима, о патњи људи који схватају да ће бити невољни даваоци органа и моле да их просто убију а не распарчавају, написала је група америчких новинара на основу сведочења припадника ОВК. Они су се постарали да документ дође до Хашког тужилаштва. Истрага која је потом покренута стала је на почетку, након посете

форензичког тима Хага и УНМИК-а Бурелу, тј. селу Рибје и кући породице Катаци, данас познатој као „Жута кућа“. Иако су истражитељи нашли довољно трагова, истрага није настављена. Премало све-дока спремних да причају, немо-

Документи који оштријују – форензички извештај из Буреле, 2004. година, и извештај УНМИК-а из 1999. (обновљен 2004. године) о заробљеним цивилима које је ОВК држала у Призрену

Једна од анализа структуре ОВК, 2000. година

гућност налажења материјалних трагова, недостатак средстава. И воље, без дилеме.

Након година истраге, данас се зна да су у овом ужасном злочину учествовали неки од припадника ОВК, да су заробљеници пребацивани од логора до логора, да су неке од жртава завршиле у међународним водама, а неке су, изгледа, биле примораване да иду на клинике у иностранству. Што се Албаније тиче, изгледа да су ту вађени бубрези, јер је реч о органу који најдуже може издржати транспорт.

Дошло се и до имена одговорних – Цавид Ељшани, Бесим Вокши, Хекуран Хоџа, Исмет Тара, Сабит Геџи, кланови Тачи, Харадинај и Сељими и други.

Ипак, ствари се заиста покрећу с мртве тачке тек када је познати швајцарски истражитељ Дик Марти покренуо истрагу на основу одлука Савета Европе. Иако Марти није могао да истражује на територији Албаније, која је одбила сарадњу и нашем тужилаштву, успео је да дође до релевантних података, сведока вољних да говоре. Његов извештај, у коме је као једног од главних криваца означио Хашима Тачија, а преко њега и практично читав врх ОВК, не само за трговину органима већ, што је још важније, за све друге бројне злочине, више нико није могао игнорисати. Дакле, оно што нису могли произвести бројни злочини ОВК – отмице, почев од копа Белаћевац преко Ораховца и многих других, многобројни мртви у Радоњићком језеру, Клетка, убиства Албанаца (јер ОВК је почела тако што је прво убијала Албанце), мучења и убиства заробљених неалбанаца у хотелу „Паштрик“ у Ђаковици које је након уласка НАТО-а починила група Антона Љекаја, страдање Срба у Ђњилану, илегални затвори у Приштини које су већ у јулу 1999. године пријављивали КФОР-у неки Албанци, и други бројни злочини – произвео је злочин који је изазвао велику мучнину код обичних људи. Недуго по усвајању Мартијевог извештаја, истрагом почиње да се бави тужилац Клинт Вилијамс, човек који је покушао да истражује ратне злочини

не на Космету док је службовао тамо. У међувремену, међународна заједница одлучила је да је време да се оснује још један трибунал за бившу Југославију, овога пута суд који ће се бавити злочинима ОВК. Тако је оних око 1.500 несталих на Космету, што чекају да буду откривени и сахрањени долично, добило прилику да некако правда за њих буде наплаћена.

Ипак, доста је воде протекло, многи трагови су нестали, корупција међународних делилаца правде на Космету већ је доказана ствар, а што рече Милан Шкулић, сада чујемо да се на том суду неће судити само злочинима ОВК, већ свима. Овог пролећа општински суд у Ђаковици и ЕУЛЕКС издали су потерницу за генералом Момиром Стојановићем и још 16 Ђаковчана Срба, због ратних злочина.

Како „Одбрана“ сазнаје, овај предмет неће бити део рада Специјалног суда (или не би требало да буде). Због свих манипулација жртвама и правдом, свих негирања злочина ОВК, корупције у ЕУЛЕКС-у који се показао као неспособан да ради оно што је требало да му буде један од примарних задатака, чланови породица несталих с правом се питају хоће ли овај суд коначно донети макар мало правде и олакшања за њих?

Истовремено, и Албанци имају своје дилеме – док је за многе унутар албанске заједнице то питање блаћења ОВК и онога што зову борбом за слободу, за неке у политичкој елити то је питање многих година иза решетака. За неке треће, ствар је у томе хоће ли Косово коначно добити шансу да се очисти од наслага тешке прошлости, да се ратосиља злочинаца који држе сву моћ у покрајини и спречавају напредак друштва?

Клизав терен за политички врх

Од 2013. године, када је међународна заједница дефинитивно преломила у вези са посебним судом, тече процес његовог оснивања, који се показао као права политичка низбрдица за многе на Косову. Мало ко верује да вође ОВК након Мартијевог извештаја, истраге коју спроводи тужилац Клинт Вилијамсон, могу остати светли примери бораца за слободу. Још горе – свака оптужница залази дубоко у питање истине о рату. Ипак, у априлу прошле године, косовска скупштина усвојила је обавезу оснивања суда, урађени су амандмани на Устав који треба да доведу до доношења коначног закона о стварању ове установе. Јер, међународна заједница је одлучила да суд буде под ингеренцијом ЕУЛЕКС-а, да његово седиште формално буде на Косову и да га само Косово формално оснује, али да ће главно место суђења бити негде у ЕУ (претпоставља се да ће то бити Хаг, али још нема коначне одлуке о томе). Но, од априла прошле године до данас, Приштина је мало урадила, а у међувремену се и власт променила. Једини помак је што је

овог пролећа Уставни суд Косова, упркос великим дебатама и оптужбама разних страна да се понаша као политички актер и да доноси политичку одлуку, усвојио предложене амандмане. Неџмедин Спахиу, професор Факултета политичких наука у Приштини и политички аналитичар, каже за „Одбрану“ да је одлука Уставног суда засигурно политичка, али и да су мишљења у косовском друштву у погледу праведности овакве одлуке различита.

– За неке, одлука је праведна, а за неке друге, не. Лично, мислим да би одлука о оснивању суда била добра за Косово, јер је обрачун са починиоцима злочина неопходан из много разлога – истиче Спахиу.

На те разлоге о којима говори Спахиу вратићемо се касније. Оно што је важно знати да би се разумеле све потешкоће са којима се суочава установа која још није ни формирана, јесте да се овог пролећа у Приштини због те теме све прегрева до усијања. Тако је у априлу, чак осам посланика владајуће коалиције ДПК Хашима Тачија и ДСК Исе Мустафе најавило да неће гласати за закон о стварању суда. Практично су се прикључили опозицији коју у овом питању предводе Самоопредељење Аљбина Куртија и Алијанса за будућност Косова Рамуша Харадинаја. За оснивање овог суда потребан је 81 глас у парламенту у коме Тачијева ДПК има 37 посланика, ДСК Исе Мустафе 30, а 20 припада посланицима мањина. Тиме је, писао је приштински „Блиц“, усвајање нацрта закона, али и амандмана на Устав о Специјалном суду, постало угрожено. Претпрошле недеље, најављени разговори о нацрту закона и амандманима нису обављени. Владајућа коалиција не жели да губи популарност, а њену позицију додатно отежава чињеница да је сам Тачи практично први на мети и овог суда и опозиције, и да је у апсурдном положају јер да мора да прихвати и изгласа овај суд.

Светост борбе за независну државу је она тачка преко које многи међу обичним гласачима на Косову нису спремни да пређу. Међутим, да оно што на први поглед изгледа као стоп за нарушавање идеализоване слике рата 1999. заправо није то, потврђује Неџмедин Спахиу.

– То што се опозиција одупире усвајању закона је политикантско разрачунавање у борби за власт, калкулација која треба да покаже земљама Квинте, које одлучују на Косову, да владајућа гарнитура није способна да спроведе овај закон и да то може једино опозиција. Наиме, кад су земље Квинте одобриле коалицију ДПК–ДСК, било је то и зато да би она гласала за овај суд. Но, како у ДПК нема јединственог става по овом питању, то је опозиција видела добар простор да се у ствари препоручи Квинти – каже косовски аналитичар.

Приштински медији тврде да постоји страховит притисак самог Тачија на ДПК (што је веома занимљива чињеница из угла досезања правде за жртве), али и међународне заједнице да закон, ипак, буде усвојен.

Шаргарепа уз ружан залогај

Почетком маја, немачки и холандски амбасадори у покрајини упозорили су власти у Приштини да ако не оснују суд у најскорије време, да ће то уместо њих учинити међународна заједница. Била је то само једна у низу претњи постојећој политичкој гарнитурџи на Косову. Бан Ки Мун, генерални секретар Уједињених нација, у последњих неколико месеци више пута упозорио је Приштину да ће, уколико власти у покрајини не оснују суд, то учинити Савет безбедности, а то неће бити добро за само Косово. Америчка амбасадорка у Приштини Трејси Ен Џејкобсон више пута је овог пролећа нагласила да ће суд заправо омогућити лакши наставак признања независности у свету, све како би одобровољила јавност на Косову да лакше прогута нешто што би требало да им развеје сваку лажну слику о рату за независност. Самуел Жбогар, представник Европске уније у Приштини, тврди да косовска јавност нема разлога да се плаши за слику о својој борби против Србије, у свету, због овог суда. Специјални суд ће, како каже Жбогар, очистити борбу ОВК, јер већ дуго времена то стоји као црни облак или као омча око врата Косову.

Све ово додатно појачава бриге породица жртава, Србије у целини, и намеће бројна питања о начинима на које се ратна жртва може злоупотребити у политичке сврхе.

Милан Шкулић каже да су шансе да рад овог суда омогући даља признања независности покрајине, веома мале.

– Чини ми се да од тога нема ништа. На признање неке државе утичу само политика и политички интерес, што се у вези са Косовом види по оних пет држава ЕУ које не признају независност зато што не желе да дају правну подршку сепаратизму који постоји код њих. Под неким околностима политичког притиска и лобирања, постоји нека минимална шанса да се дође и до таквог развоја догађаја, али мислим да су могућности да се то деси заиста минималне – сматра Шкулић.

Неџмедин Спахиу такође мисли да нема места причџи о олакшавању признања.

– Не видим како би се то десило, и чини ми се да је та прича заправо шаргарепа која помаже да се прогута један неугодан потез. Косово су признале готово све најважније

земље света, осим Србије. Нас не занимају више признања малих афричких и азијских држава, већ Србија. Истина је да овде постоји нада да ће, уколико дође до скидања хипотеке тешких злочина, Београд почети другачије да гледа на нас. У том погледу би то, можда, био корак напред – истиче Спахиу.

Несумњиво да су овог свесни сви у Приштини. Али, свесни су и чињенице да ако само Косово не створи овај суд, да ће то онда постати прави трибунал на који они неће утицати у мери у којој желе, и да ће све додатно нарушити слику о Косову у свету. Осим тога, прави трибунал ОУН далеко је озбиљнија инстанца за све аспекте који утичу на живот једне земље, а Косово то покушава да буде. Зато је велико питање ко ће, када и како формирати овај суд.

Неџмедин Спахиу, професор на Факултету политичких наука у Приштини

О роковима, стварању, организацији суда, и предметима

У Тужилаштву за ратне злочине Србије сигурни су да ће суд бити оформљен. Штавише, очекују да ће то бити ускоро, заправо до краја лета. Неџмедин Спахиу такође верује да ће до тога доћи.

– Мислим да ће закон бити ускоро усвојен, у потпуности, али не знам тачно када ће суд бити основан. Надам се, што је пре могуће. У том се котлу одвијају многе ствари и тешко је предвидети када ће се то десити. Ипак, не верујем да ће, ако Косово ускоро то не реши, Савет безбедности формирати суд. То је више претња да се олакша оснивање те установе. Свеједно, прилично сам сигуран да Сједињене Државе неће дозволити такав развој ситуације, јер би то значило потпуни пораз њихове политике овде – наводи саговорник.

Занимљиво је да је недавно Самуел Жбогар, у интервјуу за косовску телевизију КТВ, рекао да очекује прве оптужнице почетком 2016. године. И то је све што се о роковима и ствараоцима тог тела може чути из међународне заједнице.

Милан Шкулић, професор Правног факултета у Београду

И даље је непознаница како ће функционисати тај суд, хоће ли бити сличан Хашком трибуналу, шта ће све бити његови предмети. Милан Шкулић подсећа да је генерално пут оснивања суда необичан.

– О свему се премало зна, све око те установе је помало необично. Немојте сметнути с ума да је прво покренуто тужилаштво које већ води истрагу, па тек је онда одлучено да треба створити суд. Али, пошто је то ад-хок суд, ништа не чуди. Ваља знати да то није прави међународни суд, јер су за то потребни међународни уговори, а ЕУ такав уговор не може постићи из простог разлога јер неке њене чланице не признају независност Косова – сматра угледни правник.

Шкулић такође каже да је тешко говорити о модалитетима рада тог тела, колико ће он наликовати Хашком трибуналу...

– Несумњиво ће та установа бити неки нови Хаг, јер није у потпуности део косовског правосуђа. Ипак, није то нови „надсуд“ – да га оснива Савет безбедности, онда би то био, овако, не. Такође, тешко је говорити о разликама између тог суда и самог Хага јер нови суд још није настао, а Хаг је већ на заласку. Биће и важно и занимљиво видети какав ће став то тело заузети у вези са роковима за дефинисање неког злочина као ратног, тј. кад је рат престао. Мислим да ће многи случајеви пред тим телом зависити од тога. Знате да је Апелациони суд у Београду у случају Гњиланске групе тврдио да се њихов злочин не може подвести под ратни, зато што се десио у неком периоду након рата. Међутим, у праву, постоји растезање термина ратни злочин на неки период по завршетку ратних дејстава, због освете и других разлога, што се може све заједно подвести под термин „продужено дејство рата“. Добро је да је Касациони суд потом пресудио другачије од Апелационог, јер злочини Гњиланске групе несумњиво спадају у ратне – каже Шкулић.

Ипак, у априлу прошле године, „Irish Times“ сазнао је да ће нови трибунал имати посебне процедуре, користиће

се правом Косова, Казненим законом бивше Југославије, те резолуцијама и документима УН донетим у време кад је Косово било под управом УН, а, зарад кредибилитета суда, требало би да он стварно ради у самом Хагу.

Нико, такође, не зна који ће се предмети наћи пред тим судом, нити да ли ће се то тело бавити злочиним који је и покренуо коначно међународну заједницу да реагује – трговином органима. Ово је утолико важније што се у међувремену појавила теза да ће суд судити за све злочине на Космету, а не само за оне које је починила ОВК. Владимир Вукчевић каже да не може да говори о приоритетима суда који још није основан, нити је у нашем правном систему, али је сигуран да ће неки од предмета бити у досијеима ове установе.

– На основу извештаја шефа специјалног истражног тима ЕУ, може се рећи да ће овај суд поступати у предметима отмица, киднаповања, убистава, противправних затварања Срба и других неалбанаца током сукоба на КиМ, све оно што ми нисмо могли да урадимо јер смо прекинули истраге због недоступности починилаца ових злочина – каже он.

Говорећи о самој трговини органима, тужилац Вукчевић каже да се нада да ће и она бити предмет рада овог тела.

– Наше тужилаштво дошло је до значајних информација и доказа о овом злочину, као и о другим злочинима, и ми смо све то предали најпре Дику Мартију са којим смо се срели у два наврата, да би потом био формиран Специјални истражни тим на челу са тужиоцем Клинтон Вилијамсоном. У неколико наврата 2013. године координисали смо испитивање преко 438 сведока на околности убистава, отмица, силовања у периоду од 1998. до 2000. године. Специјални истражни тим ЕУ и даље испитује сведоке. По процени Тужилаштва, Клинт Вилијамсон имао је мандат и једини био у прилици да комуницира са свим актерима ратних злочина. За разлику од Дика Мартија, он је добио могућност да истражује и на територији Албаније, захваљујући одлуци албанског парламента – додаје Вукчевић.

Дакле, Тужилаштво Србије нада се да ће специјално тужилаштво са Вилијамсоном на челу моћи да докаже и најтеже доказив од свих злочина ОВК (јер нема материјалних остатака) – трговину органима.

Појавио се још један занимљив детаљ у вези са овим судом у настајању – према тврдњама „Irish Times-а“, почетна цена оснивања овог суда биће ни мање ни више него 170 милиона евра. Цифра нимало занемарљива ако се узме у обзир да суд треба да финансирају управо оне земље које су биле савезници ОВК.

Но, оно што заиста, након свих горких пилула које су породице српских жртава морале да прогутају, остаје као велико питање јесте хоће ли правда коначно достићи оне који су убили или мучили њихове ближње. И за Србију и за Албанце у покрајини следеће главно питање је до које ће мере суд променити слику рата и како ће утицати на косовско друштво.

Између прочишћења и правде

Многи Западни медији веома су јасни – то што Запад оснива суд заправо је посипање пепелом и невољно признање да је њихова политика на Балкану поражена. Ипак, значи ли то истовремено и довољну правду за жртве и промену слике тог рата у свету?

Због гомиле манипулација које су пратиле и рат на Косову, и поратни период, огромне корупције у међународној заједници, породице жртава ОВК имају сумње које су додатно појачане изјавама представника међународне заједнице да ће се судити само у десетак случајева, да ће суд опрати ОВК итд. Милан Шкулић каже да ће оснивање суда већ бити нека правда за жртве, али...

– Биће, на пример, тешко доказати трговину органима јер је пуно времена прошло, докази су уништени, али добро је што постоји висок степен сумње да се тако чудовишан злочин десио, и то у међународној заједници. Исто, међутим, важи и за остале злочине ОВК. Уз то, пошто је реч о нечему што тешко терети НАТО, тешко ће се избећи утицај политике и пропаганде ЕУ ка нама – наглашава професор Шкулић.

Говорећи о слици која преовлађује у свету о том рату и њеној промени, Шкулић није оптимиста.

– Трговина органима и заправо сви злочини ОВК тешко девалвирају НАТО и само бомбардовање, и из тог угла је мало вероватно да ће се доћи до пуне истине. Такође, морамо бити свесни да је дужина индоктринације људи у свету против Србије изузетно велика, и да ће бити тешко да се слика о рату и на основу овог случаја, и уопште злочина ОВК, промени. Барем не брзо.

Жртва ОВК је много – према подацима Тужилаштва за ратне злочине само у оних 23 предмета за које су они прикупили несумњиве доказе, починилаца је 115, па је онда питање да ли ће процесуирање десетак случајева, како су неке дипломате најавиле, бити правда за жртве, уз готово несумњиве притиске на суд да се води рачуна о угледу земаља учесница бомбардовања.

Са друге стране, за Албанце све ово има још неке важне аспекте. Неџмедин Спахиу верује да ће суд деловати добро, прочишћујуће на косовско друштво, али само ако дотакне у сам врх ОВК, тамо где су главни починиоци злочина.

– Од тога зависи и како ће суд утицати на политичку ситуацију на Косову. Уколико је неки починилац злочина ван данашњег мафијашког система, онда суђење тој особи неће утицати на друштво. Али, ако је починилац крупна политичка зверка данас, онда хоће. И то прочишћујуће. Наиме, мало је вероватно да ће овај суд поделити друштво на Косову јер је косовска јавност оптерећена пре свега самим животом и оним што тај живот зацрњује. Отуд су многи свесни да треба да се обрачунају са злочинцима у властитим редовима, како би друштво напредовало у целини, како би се укинуо овај систем који је повезан са криминалом.

Баш зато, каже Спахиу, постоји велика скепса у вези са судом и код доброг дела Албанаца.

Хоће ли коначно одговарати за злочине?

Хоће ли коначно за њих бити правде?

– На Косову влада страх да тај посао неће бити обављен до краја, и да највећи злочинци неће бити процесирани. До сада су се ЕУЛЕКС и УНМИК бавили ситним рибама, и то није помогло косовском друштву да се опорави. Иако се управо деловање у правцу опоравка косовског друштва очекивало и од УНМИК-а, све је ишло у потпуно споредном правцу, због корупције. Кад је ЕУЛЕКС дошао понадали смо се, али су све наде пропале јер је и он брзо потонуо у корупционашке скандале – објашњава Спахиу.

Просто речено, ако се будући суд буде понашао као досадашње међународне установе, правде неће бити за жртве и њихове ближње, а неће бити ни процеса суочавања са властитом прошлoшћу међу косовским Албанцима, чишћења једног веома криминализованог политичког система који увек прети безбедности целог региона. Оно што највише све чини несигурним јесте чињеница да ово тело треба да се ухвати у коштац са злочинима терористичке формације која је захваљујући геополитичким интересима добила амнестију и другачији, формално прихватљивији статус код својих савезника, а то је велика брука за све у том лонцу.

Сумње никога не треба да чуде – ратни злочин, захваљујући развоју политике интервенционизма и злоупотребе људских права, више није само ствар хуманизма и напретка цивилизације, већ политичко средство. Остаје да се чека и види хоће ли суд бити формиран и хоће ли успети оно што сви други судови нису успели – да се наплати и за оне жртве које до сада нико у западном делу међународне заједнице није био претерано вољан да призна. ■